

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

De praestimoniis, & hospitalibus, eorumque qualitatibus. punct. 7

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

margarit, casuum conscient. verbo missas. Aloysio Riccio resol. 340 Fraxinel. de obligat. sacerdot. sect. 4. concl. 4. par. 13. docet August. Barbosa 2. part. de potest. Episc. alleg. 24. num. 31. sine. & testatur sic dictum esse à Rota luna 7. februarij. 1594. ubi beneficii obligati in qualibet quinta feria celebrare missas de sacramento pro anima fundatoris, & licet pendente pratermissis, obligantur eas dicere.

Mihi quidem hæc sententia difficilis est. Nam si aliquid probat, conuenit quemlibet diem pratermissum te obligatum esse supplere (nisi ex ratiabilitate), & pratermissis restituis voluntate excoletis. Si enim legitimum impedimentum unico die existens extinguit illius diei obligationem, cur non valebit eius diebus extingueri si idem impedimentum existat? Quoties sic legitimum impedimentum reputarem te exemptum esse ab obligatione dicendi aliis diebus tales missas; quia suppono ex fundatore capelle te obligatum esse singulis diebus celebrare. At ab hac obligatione ob legitimum impedimentum excusatus. Ergo non est, unde nascatur obligatio supplendi illorum dierum celebrationem. Quod non leuiter confirmari potest ex præbendis, canonicatibus, aliisque beneficiis residendum expostulantibus, quorum fructus beneficiari legitime impeditur lucrantur, tamen non r. s. cedant. Et ratio est; quia fructus non dantur ob residentiam actu exercitam, sed ob rationem beneficii, & sub obligatione residendi, si fieri possit.

26. Vterius obligatus esse potes in hac Ecclesia, & in hoc altari celebrare. Si ergo sapius alibi celebres abque iusta, & legitima causa, vel dispensatione, peccabis mortaliter, quia in te graui de fraudas fundatorem. Fundator enim ordinando missas illis circumstantiis testatur non solum intendit prodesse defunctorum animabus, sed etiam alicuius imaginis, & altaris specialem cultum, & deuotionem, itemque humanum honorem, nempe ut aditantes cognoscant missam, quæ in tali die, & hora, & in tali altari celebratur, à tali persona fundatam esse; quæ sine dubio cessant, si missæ alibi celebrantur. Ergo peccas graniter, sic omittens. Syluest. verbo missa. 1. quæst. 10. ad finem. Nauarr. summ. cap. 25. num. 304. Et de orat. cap. 5. num. 2. Et 11. Azor. 1. part. lib. 10. cap. 24. quæst. 8. Et 2. p. lib. 6. c. 14. q. 7. Henriquez lib. 9. c. 23. num. 5. Grassis dees. aur. par. 1. lib. 2. c. 53. num. 9. Et tom. 2. consil. sub titulo de præbendis. consil. 4. num. 1. Augustin. Barbosa, aliis relatis, 2. part. de potest. Episc. alleg. 24. n. 31.

Dixi si celebres alibi abque iusta, & legitima causa, & dispensatione, quia potes à celebratione in tali loco impediti, iusta causa intercedente nempe violatione Ecclesie, vel alia via; & tunc nullum est peccatum, neque obligatio supplendi, modo alibi celebrationem facias. Ab hac autem non videris excusatus, ex eo quod celebrare in tali loco impeditaris; quia non est præsumendum testatorem voluisse fructu sacrificij, se solumque defunctos priuare, tamen illi speciali honore, & altare illo particulari cultu priuaretur; sic, aliis relatis, docet Barbosa 2. part. de potest. Episc. alleg. 24. n. 31.

28. Quod si abque legitima causa omittas in tali altari celebrare, tamen alibi celebres, plures doctores te excusant à compensatione faciendæ: sic aliis relatis docet Barbosa 2. part. de potest. Episc. alleg. 24. num. 36. Mouentur, qui non priuati fundatore fructu sacrificij. Cæterum ego crederem te esse per te obligatum compensare missas pratermissas, nõ ob fructum sacrificij, quia in hoc nulla fraus, vel diminutio facta est, esse sed ob prætermisum cultum specialem illius altaris, & imaginis, & ob particularem honorem fundatoris inde resultantem omniumque Azor. 2. p. in fin. moral. lib. 6. cap. 24. q. 7. Per accidens tamen videris deobligatus; quia raro est possibilis compensatio. Nam compensatio illa faciendæ est celebrando aliis diebus ab his, quos testator designauit. At ex tali celebratione nullus specialis honor fundatori accretis; quia aditantes prolixas ignorant illam missam celebrari loco alterius suo die signato pratermissæ. Ergo illa missa honor non reputatur. Ergo ex reparatione honoris non videtur posse obligari. Neque etiam videtur obligatus ex prætermisso cultu. Nam cultus hic prætermisus compensatus fuit cultu factu in alio loco, & altari, ubi missa fuit celebrata. Aduerte tamen, capellanam obligatam celebrare tali hora, tali loco, & tempore posse ab harum circumstantiarum obligatione eximi ex dispensatione Episcopi, iusta causa intercedente, vt puta si absit in academia ratione studij. Quia in illa dispensatione solum voluntas fundatoris in accidentibus omittitur, & aliorum bono compensatur. Henriquez lib. 9. de sacrifi. missa, c. 24. par. 4. in fine. Barbosa 2. part. de potest. Episc. alleg. 24. n. 36.

28. Denique obligari potest ex vi capelle missas defunctorum, vel alicuius sancti, & eas celebrare. Sed huius circumstantiæ omisso raro, vel nunquam inducere potest grauem culpam, si missas celebres, inno si iusta causa moueat, qualis est te vniversali Ecclesie consuetudini conformare, que illo die sanctum aliquem celebret, de quo tu missas dicis: credo nullam esse culpam, sed potius opus laudabile. sic Nauarr. summ. cap. 25. num. 21. Henriquez lib. 9. cap. 23. num. 6. Azor. tom. 1. in fin. mor. lib. 20. cap. 23. quæst. 5. Barbosa 2. part. de potest. Episc. Ferd. de Castro Som. Mor. Part. II.

alleg. 24. num. 31. Regina'd. lib. 9. numer. 108. Eman. Sa verbo amissa. n. 48.

PUNCTUM VII.

De præstimonij, & hospitalibus, eorumque qualitatibus.

- 1 Antiquitus præstimonij beneficia non erant, sed modo sunt.
- 2 Hospitalia sunt in duplici differentia, alia autoritate Episcopi fundata, alia autoritate priuata.
- 3 Omnia possunt ab Episcopo visitari.
- 4 Regulariter hospitalia non sunt beneficia.
- 5 Expenditur decretum Trident. sess. 25. cap. 8. de hospitalium administratione.

1 **T**empore antiquo non obtinebant præstimonij rationem beneficii. Tum quia sæpe non dabantur in titulum, sed pro determinato tempore. Tum quia nullum officium, & munus spirituale annexum habebant; erant enim quidam redditus ex beneficio extracti in sustentationem iuuenum, vt sic aptius litteris vacare possent, vel bellum infidelibus inferrent. At iam omnia præstimonija Ecclesiastica beneficia sunt; quia dantur in titulum, & habent officium spirituale annexum, saltem horarum recitationem, vt ex constitutione Pij V. quæ incipit Ex proximo Lateranensi, quamque adducit Nauarr. cap. 25. num. 122. colligitur, & sub nomine beneficii ea comprehendit concil. Trident. sess. 14. cap. 9. de reformat. Et sess. 23. cap. 18. post medium: sic latè Azor. 2. part. in fin. moral. lib. 3. cap. 7. quæst. 1. Gonzalez super reg. Cancellar. gloss. 5. par. 2. in princ.

2 Hospitalia sunt in duplici differentia, alia autoritate Episcopi erecta, alia autoritate priuata. Quando sunt autoritate Episcopi, sunt loca pia, & religiosa. cap. ad hæc de religiosis domib. Quando vero solum autoritate priuata, non censentur Ecclesiastica, seu religiosa loca, tamen censentur pia, id est ad pietatem ordinata; quia nullus priuata autoritate locum Ecclesiasticum, & religiosum constituere potest, colligitur ex suprad. c. ad hæc sic tradit Gonzalez gloss. 5. in princ. num. 39. Mol. de Hispanor. primogen. lib. 1. c. 24. num. 38. Et seqq. August. Barbosa de potest. Episc. 3. part. alleg. 75. n. 3. Et seqq. Nicol. Garcia de benefic. 5. p. c. 1. a. n. 601.

3 Omnia hæc hospitalia siue autoritate Episcopi, siue priuatorum tantum fundata visitantur ab Episcopo, possunt, iuxta expressum text. sess. 22. Trid. cap. 8. Et 9. de reform. quia ad visitationem sufficit esse opus pium, sicuti diximus puncto præcedenti de capellis. Est autem differentia, quod quando hospitalia autoritate Episcopi fundata sunt, potest de omnibus Episcopus inquirere, & prouidere, & regimen, & modum electionis statuere, prout sibi visum fuerit conuenientius. At quædam priuatorum autoritate fundata sunt, ordinariis solum habet inquirere, an omnia iuxta voluntatem testatoris exequantur, quod facere potest, tamen testator prohibuerit, quia esset irrationabilis prohibitio, & contra fauorem piæ causæ; ac proinde censenda est illa conditio pro non adiecta: sic August. Barbosa 3. part. de potest. Episc. alleg. 75. num. 14. uniu. num. 8. Ah hæc regula excipit concilium sess. 22. cap. 8. de reformat. hospitalia, & confraternitates, quæ sub immediata regum fuerint potestate, ne inquam sine eorum licentia visitentur, quod fecit in honorem regie dignitatis. Quod si visitantur Episcopo opponatur hospitalia esse sub immediata regum potestate, Episcopus de hac qualitate cognoscere debet, non iudex secularis. Sic, aliis relatis, tradit Barbosa num. 20. Si autem opponatur ad alium ex fundatore visitationem pertinere, non inde censetur ordinarius exclusus, sed simul cum designato visitationem facere potest, vt testatur decretum à sacra congregatione Barbosa in consil. concil. sess. 22. cap. 8. Quod si expresse in fundatione exclusus ordinarius esset, tunc solum in casibus à iure expressis, negligentia scilicet & dilapidationis bonorum, competeret visitatio: sic Carol. de Grassis de effect. cleric. effect. 1. n. 260. Barbosa in remission. concil. loco alleg. tamen de potest. Episc. 3. part. alleg. 76. n. 9. videtur sentire per supradictam clausulam fundatoris non posse ordinarium excludi.

4 Hospitalia etiam autoritate Episcopi fundata regulariter non sunt beneficia, sed quedam officia, religiose administrationis laicis committenda, tamen capellas, vel Ecclesias habeant annexas, decimæque percipiant, colligitur ex element. per litteras. 2. de præbendis. Et element. Quia contingit, 5. vt autem de religiosis domib.

Dixi regulariter, quia aliquando dantur in titulum ex fundatione vel consuetudine Ecclesiasticis personis, & tunc beneficii naturam habent, vel sunt accessoria Ecclesie vel alteri beneficio, & sic tanquam accessoria illius naturam sortuntur: constat ex element. Quia contingit. Et tradit Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 5. s. 4. a. num. 10. Garcia 1. p. de benefic. cap. 3. a. n. 1. Et seqq. pluribus relatis Barbosa de potest. Episc. 3. part. alleg. 57. num. 148.

5 Aduertendum in hac materia est, ex decreto Trident. sess. 25.

29. cap. 8. de reformation. hospitalium administratores obligatos esse si licet proventus in infirmorum curationem, & aliorum pium opem pro voluntate testatoris expendere. Quod si hospitalia ad certum periculum, vel infirmorum, aut aliarum personarum genus suscipiendum fuerint instituta, nec in loco ubi sunt dicta hospitalia similes personae, aut perpetuae reperiantur, fructus illorum in alium pium usum, qui eorum institutioni proximior sit, ac pro loco, & tempore utilior, conuerti debent, prout ordinario cum duobus de capitulo, qui rerum vsu peritiores sint per ipsum deligendis magis expedire visum fuerit, nisi aliter forte etiam in hunc euentum in eorum fundatione, aut institutione fuerit expressum. Quae verba sacra congregatio concilii expendens, inquit; In hospitalibus, in quibus non habentur laborantes proprio morbo iuxta proprium institutum hospitalis, licet videatur recipiendi proximiori morbo laborantes, iuxta verba concilii non tamen eiciendi sunt, si alioquin pauperes diuersi morbo laborantes; aut alii miserabiles reperiantur. Cum vero mens concilii fuerit providere, ne qui possident hospitalia omnes fructus in vsus proprios conuertant, sub praetextu quod non inueniantur infirmi secundum primam institutionem hospitalis. Deinde subdit concilium. Ne administratio, seu gubernatio huiusmodi locorum vni, & eidem personae vltra triennium deinceps committatur, nisi aliter in fundatione cautum reperiat, non obstante quoad omnia supradicta quacunq; vnioue, exemptione, & consuetudine in contrarium etiam immemoriali, seu priuilegiis, aut indulgiis quibuscunq; Quae verba difficultatem ingerunt in hospitalibus beneficio annexis, an inquam solo triennio a possessore, beneficii administrari possint: Durum enim videtur dicere voluisse concilium, vt hospitali beneficio annexum seingeretur. Quapropter probabilis credo non esse post triennium alteri committendum, sed posse a possessore beneficii administrari; toto tempore, quo beneficium possidet. Si autem possessor beneficii vellet alteri vices suas committere, & administrationem concedere, non videtur posse vltra triennium, sic explicat Garcia de benefic. 1. p. cap. 3. num. 13.

PUNCTUM VIII.

De vicariis, & commendis, earumque qualitatibus.

- 1 Vicaria alia est perpetua, alia temporalis, & qua perpetua debeantur.
- 2 Qualiter vicarius temporalis constituitur.
- 3 Vicarius temporalis mortuo rectore potest repetere seruitium sibi debitum, tum ab herede rectoris, tum a successore in beneficio.
- 4 Vicarius perpetuus alium vicarium ad breue tempus substituere potest, si vicarius temporalis.
- 5 Commenda alia est perpetua alia temporalis.
- 6 Qua possit commendatarius perpetuus, qua temporalis.
- 7 Qua, & a quibus beneficia commendari possint.
- 8 Spectato Trident. nulla beneficia parochialia commendari possint, sed vicarius est constituendus.
- 9 Solus Pontifex commendare beneficium potest, quia sola commenda perpetua est in vsu.
- 10 Beneficium commendatum perpetuum, an vacet per obitum commendatarii? Affirmant plures.
- 11 Probabilis est oppositum.
- 12 In imperatione beneficii commendati semper est faciendum mentio commendationis.

Dicitur sumi potest vicaria, alia perpetua, alia temporalis, alia vniua alicui beneficio parochiali, vel loco pio, alia quasi per se existens, Vicaria perpetua, quae per se curam animarum exercet, beneficium Ecclesiasticum est; quia est ius spirituale perpetuum percipiendi fructus; & vacat morte vicarij; colligitur ex cap. ad hac de officio vicarij, & element. 1. eodem tit. cap. postulasti. de rescriptis. & tradit, alijs relatis, Azor. 2. par. insit. moral. lib. 3. cap. 6. quae. 5. Hae vicaria perpetua constituitur, cum Ecclesia parochialis alteri in perpetuum subicitur. Nam cum huic non possit parochus beneficii priuilegijs inferuire, cap. 1. de ca. illis Monachorum, capite extirpanda. §. qui vero. de praebendis. & cap. 1. eodem titulo, in 6. necessario vicarius perpetuus est constituendus. Sic Rebuff. in prax. tit. de vicaria perpetua per totum. Gonzalez, pluribus relatis, gloss. 5. §. 3. num. 10. Huic autem vicario debetur honor, & locus, & quilibet alia prerogatiua propria rectoris, quia vices illius gerit, & loco illius subrogatur; sic Felinus cap. cum olim. el. 2. de officio delegati. Cardin. element. unica de officio vicarij. num. 1. vbi sexto oppono per totum. ibi. Gonzalez supra. num. 29. Item iura quae loquuntur de beneficijs curati, regulariter de iis vicariis debent intelligi; quia sunt beneficia; & tanquam propria beneficia possidentur, Azor. lib. 3. cap. 6. quae. 7. Flamin. de re-

signat. quae. 1. num. 115. cum seqq. Gonzalez num. 21. & colligitur ex dicta elem. unica de officio vicarij. ibi. quia de Ecclesijs curam animarum habentibus per receptionem aliam suam finium, amittendis, ac de ipsarum rectoribus. promouendis ad sacerdotium, & de eorum curae ad iure statuto noscuntur in perpetuum Ecclesiarum parochialium vicarij, & assumptis ad ea, volumus obseruari. Ex quo sic vicarium perpetuum remoueri non posse extra casus ad iure expressos, sicut nec remouetur proprius rector. Gonzalez supra num. 22.

2 Vicarius temporalis ille est, qui constituitur ad nutum amobilis; & haec constitutio duplex est. Alia cum titulo, alia sine illo. Quando enim parochus ob absentiam, vel aliam impediunt vices suas alicui clerico committit; hic clericus vicarius illius dicitur, nullo alio titulo requisito praeter ipsius nominationem. Haec autem nominatioem non requirit, tamen beneficium iurispatronatus laicorum sit, cap. ad hac de officio vicarij. Lambertin. de iure patronat. lib. 3. quae. 5. artic. 10. numero primo & seqq. Gonzalez gloss. 5. §. 3. num. 38. Deinde cum beneficium vacat, interim ac de rectore prouidetur, ordinarius designat vicarium, qui beneficio inferiori congrua portione designata, ad cuius designationem nullus alius titulus praeter nominationem requirit. Item designatur vicarius temporalis, cum duae Ecclesiae parochiales aequo principaliter vniuntur, & illarum rector non potest ritque inferuire; debet inquam vicarium designare, qui aliquando sit cum titulo, aliquando abique illo, cap. & temporis 26. quae. 1. & cap. 1. Ne sede vacante; & tradit Rebuff. prax. tit. de vicarij perpetua. num. 3. Gonzalez gloss. 5. §. 3. num. 11. Azor. 2. par. insit. moral. lib. 3. cap. 6. quae. 3. & lib. 6. c. 29. q. 1. Et generaliter quoties rector beneficii impediens est beneficio alliter, vicarius designari debet. Quod quatuor contingere possit bene expendit Azor. dicto lib. 3. c. 6. quae. 3. Secundo, quando beneficium curatum annectitur mensae capitulati, vel Episcopo, tunc solet vicarius temporalis designari, iuxta glossam, & doctores in elem. 1. de rescriptis. & elem. 1. de supplic. neglig. prax. Rebuff. in 6. Gonzalez num. 14. Azor. dicta quae. 1. tamen aliquando vicarius perpetuus designatur. Tertio, quando beneficium simplex alteri vniunt, ratio vicarij perpetui constituitur in eo. Gl. in hoc doctores in elem. unica de officio vicarij, Rebuff. n. 5. Gonzalez in lib. 15. Azor. quae. 1. Quarto, quando monasteria, concueus, & cathedra, ium, & collegiorum capitula a primazua sua institutione curam animarum habent; quia tunc non sunt regulariter obligata vicarium perpetuum deputare, sed possunt ad nutum, qui tamen vicarius Episcopo subditur in examine, & abique eius approbatione deputari non potest. Item subditur in iis, quae ad curam animarum, & actuaem factamentorum administrationem concernunt, vt possit ab Episcopo visitari, tamen regularis sit, constitat ex 1. de i. §. 25. cap. 11. de regularib. & §. 7. c. 7. de reformation. & declarationibus adductis a Barbosa, ibi. Quando vero parochialis vniua non alteretur, aut men Episcopi, vel capituli, vel alteri loco pio, nominatio vicarij pertinet ad rectorem illius loci, cui est parochialis vniua; ex consuetudine (supradicta Pij V. Approbatio tamen Ordinario. Si vicarius designatus religiosus sit, debet secum habere socium, quod illius custodiam, vt sic religiosa disciplina exactius obtineatur; vt constat ex constitutione Pij V. & Greg. XIII. & tradit Barbosa supra. Hic tamen vicarius ad nutum amobilis, siue saecularis sit, siue regularis, non debet ante finitum annum seruiij remoueri, nisi grauis aliqua causa intercedat; quia reddit in praedictum parochetum: sic Rebuff. in prax. benefic. lib. 2. tit. de dispensat. de non residendo. numero 18. & c. 2. ad leg. Gallia. tit. de maior. p. §. §. in benefic. art. 9. gloss. unica, in prax. Flores var. lib. 1. quae. 10. num. 24. Guentiez de iuram. confirm. 6. par. 58. num. 19. Stephan. G. atian. disp. de iuram. cap. 167. num. 24. quos refert Barbosa in remission. concil. §. 7. cap. 7. de reformatione sine.

3 Duplex est de vicariis examinanda difficultas. Prima a quo vicarius ad nutum constituitur mortuo rectore possit, & debeat stipendium seruiij facti repetere? Cui difficultati respondeo, & ab herede rectoris, & a successore in beneficio repetere stipendium possit: si enim fructus beneficii, illo tempore quo beneficium administrasti ad rectorem, vel illius heredem, deuenierunt, poteris ab herede repetere. Tum quia illi fructus videntur tibi esse obligati: Tum quia haeres rectoris debita antecessoris solueret pro quantitate hereditatis. A successore autem beneficii poteris repetere, tam si fructus supradicti ad ipsum non peruenierint; quia successor in beneficio obligatus est debita antecessoris solueret, si ob bonam Ecclesiae contracta sint, vt in praesenti contingit, cap. de solution. & tradit